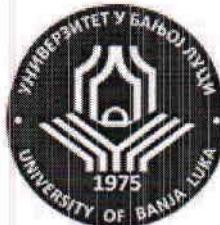

ПРИМЉЕНО: 31.10.2016		
ОДЛ. ЈЕЛ.	БРОЈ	ГРАД
13/1	2128	16

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Одлуком Научно-наставног вијећа Економског факултета Универзитета у Бањој Луци број: 13/3.1180-VIII-9.5/16, а на основу члана 149. Закона о високом образовању, члана 54. Статута Универзитета у Бањој Луци и члана 20. Статута Економског факултета, на сједници одржаној 06.07.2016. године, именована је

Комисија за оцјену подобности кандидата и теме докторске дисертације кандидата мр Слађенка Галића под називом „Моделирање интегралног информационог система подршке менаџменту предузећа“ у саставу:

Предсједник:

1. Проф. др Зоран Лукић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Менаџмент

Институција: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци

Члан:

2. Проф. др Весна Алексић

Звање: редовни професор

Ужа научна област: Пословна информатика

Институција: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци

Члан:

3. Проф. др Миладин Јовичић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: Менаџмент

Институција: Факултет пословне економије Бијељина Универзитета у Источном Сарајеву

Комисија је детаљно размотрила биографске податке кандидата Мр Слађенка Галића и теме под насловом „Моделирање интегралног информационог система подршке менаџменту предузећа“, његове стручне квалификације, досадашњи научно-истраживачки рад, објављене научне и стручне радове, оцјенила је оригиналност, значај и научни допринос истраживања које кандидат намјерава провести, и у пуној међусобној сагласности подноси Вијећу овај извјештај.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Основни биографски подаци

Мр Слађенко Галић рођен је 1972. године у Линз, Аустрија. Основну и средњу школу завршио је у Мркоњић Граду. На Електротехничком факултету у Бања Луци дипломирао је 1999. године, на смјеру за рачунарску технику и аутоматику. Постдипломске студије је завршио на Економском факултету у Бања Луци, смијер менаџмент пословних система. Магистрирао је 2012. године одбравнивши магистарску тезу под називом „Организација и управљање процесом пружања услуга у циљу постизања задовољења корисника услуга“

Одмах по завршетку факултета покреће властити бизнис са рачунарском фирмом, а у протеклих 18 година се бави менаџерским послом у више компанија које су и данас респектабилне на тржишту.

У свом досадашњем раду учествовао је већем броју специјалистичких едукација, семинара и обука из области менаџмента, ИТ технологија, организације и специјалистичких обука за продају и постпродају аутомобилске марке PEUGEOT.

Научноистраживачки и стручни рад

Кандидат мр Слађенко Галић је у складу са потребним условима за пријаву докторске дисертације, објавио три научна рада.

У наставку се даје преглед објављених радова.

Радови који су категорисани као научни:

- 1.Лукић З., Дошеновић Д., Галић С. (2015) „Организационе структуре и ходограм документације и активности“ (прегледни чланак), Economics бр.3, Оикос институт, Бијељина

У овом раду врши се истраживање функције организовања у пословним системима, са посебним освртом на организациону структуру која настаје као резултат процеса организовања. Обзиром да организовање, као једна од функција менаџмента, представља кључ успјеха за ефикасно пословање и остваривање постављених циљева сваке организације, аутори су у раду покушали дати одговор на питање да ли и на који начин организациона структура у постпродајним услугама утиче на пословни успјех. Како ходограм документације и активности представља неопходан документ који се израђује у складу са дизајнираном организационом структуром, у овом раду представљен је и значај овог документа за пословање организација. На основу проведеног истраживања аутори су у раду дошли до бројних закључака на основу којих су доказали да адекватно дизајнирана организациона структура позитивно утиче на пословање предузећа, чиме су апострофирали значај процеса организовања, активности организационог дизајна, као и процеса израде ходограма документације и активности. Како је информациона подршка неопходна за ефикасно обављање наведених активности, истраживање које је проведено у сврху израде овог рада представља дио комплексног проучавања утицаја интегралног информационог система на управљање пословним системима.

2.Лукић З.,Галић С., Милинковић Ј., Дошенић Д. (2013) „Кадровски потенцијал као елемент организације“ (прегледни рад), Јахорина, II научно-стручна конференција

У овом раду се врши истраживање утицаја организације кадровске функције на успешност пословања предузећа. Обзиром да квалитетна организација кадровске функције и оптимална кадровска структура која је прилагођена потребама пословања представља добар основ за успешно функционисање пословног система, може се рећи да она омогућава бројне компаративне предности у односу на конкуренцију. Аутори су у раду управо објаснили улогу и значај кадровског потенцијала као елемента организације на начин да су детаљно објаснили кадровску функцију, кадровску политику, организацију кадровских послова, процес планирања, прибављања и развоја кадрова, као и значај који има систематизација радних мјеста и стратегија управљања људским ресурсима. Обзиром да су све фазе утврђивања, спровођења и контроле кадровске политике незамисливе без постојања информационе подлоге, аутори су у раду дошли до закључка да обим и сложеношт информација које су потребне за ефикасно обављање кадровске функције захтевају постојање развијене информационе

подршке, као извора потребних и благовремених информација. Аутори дефинишу и елементе кадровског информационог система. Како је кадровска функција једна од функција менаџмента, а посматрана информациона подршка овој функцији дио интегралног информационог система за подршку менаџменту, проведено истраживање представљало је основ за дефинисање теме докторске дисертације.

3. Галић С. (2012) „Организација и управљање процесом пружања услуга у циљу постизања задовољења корисника услуга“, (Изворни научни рад)

Кандидат је у оквиру овог рада урадио опсежна истраживања која су и представљала основ за дефинисање теме докторске дисертације, односно за континуитет даљих истраживања. Истраживања су посебно добила на значају јер су урађена у реалном сектору где су потврђене полазне тезе. Кандидат полази од тезе да квалитетно управљање процесом обављања делатности утиче на повећање конкурентности. Кандидат врши значајна истраживања познате литературе, али и проучава наведену материју у конкретном пословном систему. Као једну од значајнијих активности за побољшање перформанси пословања предузећа кандидат наводи једну врсту организационих приручника, а то је Ходограм документације и активности. Истовремено поставља и алгоритам обављања услуга у пословним системима, који представља основни елемент за пројектанте информационих система као подршке одлучивању менаџерима. У раду се тако проучава и начин управљања људским ресурсима. Посебан значај овог рада представља нови модел организације пословања који је и стварно тестиран у примени и чијом применом је побољшано пословање предузећа. У раду је и створена могућност за нова истраживања у овој области.

Кандидат мр Слађенко Галић својим укупним дјеловањем и понашањем показује врло амбициозан приступ бављењу економском науком, упуштајући се у разматрања сложених економских проблема као што је организовање пословних система, утицај информационих технологија на менаџмент, систем извештавања као подлоге процеса одлучивања, модела и стратегија управљања, истовремено проучавајући функционисање предузећа а све у циљу побољшања ефикасности менаџмента и постизања бољих перформанси пословања мјерену пословним резултатом редовне активности. Кандидат је својим досадашњим активностима и

објављивањем научних радова, потврдио познавање методологије научног рада и да поседује адекватан фонд знања области из које пријављује докторску тезу.

Имајући у виду формално образовање кандидата, познавање ИТ технологија, познавање методологије економске анализе, искуство у научно-истраживачком раду и добро познавање предметне материје, Комисија је мишљења да је кандидат мр Слађенко Галић подобан за израду докторске дисертације на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци под насловом: „Моделирање интегралног информационог система подршке менаџменту предузећа“.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

2.1 Значај истраживања

Садашњи услови пословања постају све сложенији што захтева да менаџмент предузећа мора бити стално активан у праћењу пословања и брзог реаговања на утицај поједињих фактора који могу да негативно утичу на пословање предузећа. За доношење квалитетних одлука потребно је имати благовремене и прецизне информације које је у доба информационе револуције могу бити доступне у реалном времену. Међутим, често се дешава да се одлуке у нашим предузећима не доносе на бази стварних података, него одлуке се доносе само паушално, у циљу задовољења форме. Планови наших предузећа усвајају се формално, тако да у току пословне године и систем одлучивања се заснива само на ситуационом менаџменту. Ови елементи директно утичу на профитабилност пословања предузећа. Кашњење релевантних информација утиче да менаџмент не може брзо реаговати на негативне утицаје различитих фактора. Пословање предузећа је увијек под утицајем већег броја фактора који се занемарују, па су резултати пословања испод очекиваних или могућих јер са на вријеме не врше корекције одмах након настанка а не, уобичајено, након испостављених финансијских извјештаја пословања. Овај проблем је додатно исказан у предузећима земаља које се налазе у транзицији. Поред фундаменталног прилагођавања, предузећа се морају у свом пословању понашати адаптабилно. Знајући да је динамичност једна од кључних карактеристика организације, а она се испољава, манифестијује у сталним промјенама до којих долази унутар и изван ње, као и сталном прилагођавању тим промјенама. Иако су профит, и у новије вријеме, богатство или вриједност предузећа, врхунски циљеви оснивања и управљања предузећима, повећањем ефикасности и ефективности пословања малих и средњих предузећа, непроцењиву корист има цијела друштвена заједница, или да се прецизније изразимо, цијела људска цивилизација (Салваторе, 1994, како наводе Петковић и Берберовић, 2013)

Активности усмјерене на ефикасно обезбеђивање, распоређивање и кориштење људских и материјалних ресурса ради постизања постављених циљева представља функција менаџмента. Носиоци ових активности су посебно оспособљени људи за обављање функција менаџмента – менаџери. Менаџмент је процес. Под појмом

менаџмент подразумјевамо руковођење и управљање организационим системима у различитим областима друштвене дјелатности.

Теорија о менаџменту развијала је одређени број модела и стилова менаџмента помоћу којих су руководиоци у предузећима обављали веома важну функцију вођства. Менаџмент је обухватио најкомпликованије пословне процесе у функционисању предузећа која подразумјева усмјеравање свих осталих функција и послова у предузећу ка: остваривању профитабилних циљева, што се може описати као захтјев ефективности и то на најбољи начин, тј. рационалним искориштавањем ограничених људских и материјалних ресурса, што можемо описати као ефикасност.

Сходно наведеном, менаџмент предузећа треба да балансира захтјеве ефективности и ефикасности (Бербер, 2008). Под притиском великих предузећа, менаџмент МСП је приморан да врши сталну промјену стилова управљања, од традиционалних до савремених, у оперативном и организацијском смислу те да системе пословања мијења у интегрисане системе који омогућују повећање брзине и флуидности токова информација који ће дати значајан допринос у вођењу тих система (Gelinas & Bigras, 2004).

Раније концепције менаџмента, својствене нашим, до сада, друштвеним предузећима, постале су недовољне када је у питању био одговор на савремени начин пословања који се применује у тржишним економијама. Промјене у начину функционисања предузећа биле су проузроковане утицајима и импулсима модерних привреда које су ступале у пословну сарадњу и пословне алијансе са домаћим предузећима. Некадашњи стил менаџмента није успио да путем једноставне комуникације одозго ка доле, традиционалним мјерама управљања и својственим му ауторитетом, уведе предузеће у тржишну утакмицу. У капиталистичкој привреди конкурентска предност постала је једини могући начин за опстанак и просперитет свих организација у динамичном окружењу којег карактерише мноштво фактора подложних иреверзибилним промјенама. У таквим околностима, односно, у таквим условима привређивања, успјех се може обезбедити кроз нове, савремене и иновативне менаџере који свој посао темеље на модерним стиловима руковођења предузећима (Бербер, 2008)

Стил менаџмента и карактеристике самог менаџера дефинитивно представљају један од најбитнијих чинилаца од којих зависи успјех сваке организације. Схватање запослених као једног од најбитнијих ресурса, лични ауторитет, способност комуницирања и антиципације промјена у окружењу, као и знање и искуство у вођењу јесу услови без којих нема успешног менаџера, а самим тим ни успешног пословања. Руководиоци избор стила руковођења заснивају на својим схватањима људске природе, на својим имплицитним или експлицитним претпоставкама о битним одликама личности „просјечног радника“.

Управљање предузећима захтјева много знања, вјештина и предузимљивости уз употребу савремених информационих технологија и уз сталне промјене у организационој структури. Отуда потреба за идентификовањем менаџмента предузећа, као веома значајног дијела људских ресурса предузећа (Правдић, 2013).

Ликертов (Likert, n.d.) модел се темељи на спознајама добивеним емпиријским истраживањима у низу предузећа различитих дјелатности. То истраживање је резултирало са два основна закључка: постоје значајне разлике у принципима и пракси менаџмента између успешних и неуспешних менаџера, односно успешних и неуспешних организација – стил менаџмента је узрок, а не посљедица продуктивности организација (промјеном менаџера мијењала се и продуктивност одјела). Он је идентифицирао четири доминантна стила за анализу организације (Бубле, 2006):

Екстремно ауторизовани стил: аутократски оријентисан, има мало повјерења у подређене, мотивира их страхом и казном, само повремено награђује;

Беневолентно – ауторитативни стил: вођа има мало повјерења у подређене, мотивира наградом, само понекад страхом, допушта комуникацију према горе само у малим количинама;

Консултативни стил: вођа има велико, а не потпуно повјерење у подређене, покушава искористити идеје и мишљења подређених, као мотивацију користи награде, само понекад казне, укључен је у комуникацију и према горе и према долje. Допушта да се неке одлуке донесу на низним разинама, а сам доноси основне пословне политике;

Партиципативни стил: вођа има потпуно повјерење у подређене, узима у обзир идеје и мишљења подређених. Претпостављени дјелује заједно с подређенима као хомогена јединица, комуникација је у свим смјеровима, хоризонтално, вертикално, бочно према колегама исте разине.

Сваки менаџер би требало на основу свих наведених стилова менаџмента креирати сопствени стил понашања, који би највише одговарао њему самом као и запосленима у организацији. Једино на тај начин се може остварити успјех у вођењу, а самим тим и у цијелом предузећу.

Један од најистакнутијих аутора у области менаџмента и маркетинга Филип Котлер (Kotler, 2008) истиче важност свеобухватности информација, њихово похрањивање и формирање обимних база података како би се адекватним софтверским праћењима тих података стварали системи извјештавања који се користе у доношењу одлука на свим хијерархијским нивоима. Аутор проведеним истраживањем 2003. године наводи да је кориштење података помоћу пословног интегралног софтвера постала неопходна, нпр. типични трговац на мало има 80 терабитова похрањених информација, што је еквивалент 16 милиона дигиталних фотографија или око 515 километара полица за књиге. Трговински ланац Wal-Mart у свом складишту података посједује запанјујућих 285 терабитова а све је то потребно ради доношења адекватних одлука у управљању и постизању што веће конкурентности. Мацура (2003) такође истиче и доводи у везу употребу информационих система у маркетиншком одлучивању и управљању инструментима маркетинг микса.

Информациони системи већ дужи временски период представљају основ праћења пословања и омогућују информације за ефикасно доношење одлука менаџера на свим хијерархијским нивоима. Такође у свом раду Симеуновић (2011) наводи да Информациони систем им двоструку улогу у пословним системима: Прва улога је административне природе а друга је да подрже организациони процес доношења одлука. У циљу тога као императив се поставља чињеница да морамо имати квалитетан интегрални информациони систем који омогућује праћење пословања на свим нивоима организовања пословања. Интегрални информациони систем омогућује перманентно извјештавање и актуелност добијених информација које утичу промптно на доношење менаџерских одлука. На жалост у нашим пословним системима заступљеност и примјена интегралних информационих система је на много ниском нивоу а најчешћи разлози су недовољна информациона писменост власника капитала и топ менаџмента, а неријетко и недостатак новчаних средстава и кадрова. Основни предуслови за имплементацију и кориштење Информационих система су: материјални ресурси, кадровски ресурси и организациони ресурси.

Наравно да морамо посебно посматрати интегрални информациони систем од парцијалних софтверских рјешења који су најзаступљенији у нашим пословним системима.

Развојем информационих технологија и софтверских рјешења која су свакодневна чини за обавезним сталну надоградњу постојећих информационих система у предузећима а самим тим и промјенама у начину управљања и организовања пословних система. У

истраживању које су провели Phihlела и Odunake (Phihlела & Odunake, 2012) су показали важност стратегије којом се предлаже увођење информационих система у МСП. Том стратегијом МСП постижу већу конкурентност и повећавају остварени профит, а мјерење успјешности постаје перманентно и у реалном времену. Проведеним истраживањем 2007 године на Тајланду је показан утицај примјене информационих система и технологије на стратегију МСП (Wongpinunwatana, 2007).

У условима глобалне конкуренције, са циљем да задрже позицију на тржишту, али и осигурају дугорочан раст и развој, МСП морају у великом степену задовољити захтјеве у погледу ефикасности и ефективности пословања. Конкурентност МСП се може додатно унаприједити интензивном примјеном савремених информационих технологија и информационих система. Искуства су показала да сложени информациони системи за МСП често представљају подухвате високог ризика, посебно ако њихова цијена надмашује очекивану вриједност. МСП имају потребу за универзалним, флексибилним и надоградивим информационим системом, а не за изолованим апликацијама који рјешавају парцијалне проблеме. Примјеном интегрисаних менаџмент информационих система (МИС), МСП могу у значајној мјери аутоматизовати и унаприједити кључне пословне процесе (Скоруп et al., 2012).

У свом раду Антић (2011) показује како се адекватним информационим системом мијења и формира начин управљања пословним системима, тј. да је за доношење правовремених, адекватних и конкурентнијих алтернативних пословних одлука неопходна симбиоза информационих система, односно њихових алата и познавања савремених тенденција пословног одлучивања. Пејовић (2012) је показао да се кориштењем информационих технологија као подршке одлучивању у управљању пословних система а и људским ресурсима у туризму доприноси профитабилнијем пословању и стварању конкурентске предности. Пилепић и Шимунић (2009) у свом раду су показали утицај и неопходност примјене интегралних информационих система као предуслов за повећање профитабилности у хотелијерству и стварању конкурентске предности. Показали су и неопходност примјене интегралног информационог система при увођењу стандардизованог начина пословања хотела.

Проведено истраживање базирано на посматрању 72 компаније из Србије где се анализира примјена информационих и комуникационих технологија те доказује утицај истих на стилове менаџмента, оријентацију менаџмента, величину, стратегију постојеће механизме координирања и контроле у посматраним пословним системима (Чуданов et al., 2013). У своме истраживању Шабовић (2011) тврди да је менаџмент информационо-комуникацијских технологија детерминанта подизања конкурентности Босне и Херцеговине.

Примјена информационих технологија је на различит начин имплементирана у МСП те су нека предuzeћа посвећенија и свјеснија од других. Различити типови организација значајно се разликују у количини средстава која улажу у информационе технологије и информационе системе а та висина улагања не зависи од оствареног промета и броја запослених а зависи од постојања стратешке визије. Организације које улажу и примјењују савремене информационе системе трпе значајне промјене у организационом смислу али стварају амбијент за нове тактике, стратешке и оперативне предности (Love & Irani, 2004). Информациона технологија представља основну повезницу логистичких процеса у предuzeћима и омогућује континуирану комуникацију у стварном времену, неопходну за потпуну интеграцију пословних процеса унутар логистичког ланца (Јујновић, 2011). Примјеном информационих система као оружја за тржишну утакмицу

добија се конкурентска предност у својој индустрији. А унапређењем информационих технологија добијамо конкурентније производе и услуге (Fraser & Wresch, 2005).

Дракер (2003) је у свом раду показао зависност употребе информационих система као битног фактора који утиче на пословно одлучивање. Посебан акценат даје на правовремености информација у смислу временске инстанце а и доступност информација свим руководиоцима у ланцу одлучивања.

Deming (1997) је био мишљења да усвајањем принципа менаџмента, организације могу развити квалитет и симултано смањити трошкове. Кључ је у континуираном раду на унапређењу и размишљању о производњи као систему а не као о дјелићима и комадићима. Преовлађујући стил менаџмента се мора подвргнути трансформацији. Систем не може сам себе разумјети. Трансформација захтијева сагледавање са екстерне позиције. Демингова порука главним извршиоцима је била да побољшање квалитета ће смањити трошкове а у исто вријеме повећати продуктивност и учешће на тржишту. За разлику од малих предузећа, које карактерише релативно ниска специјализација функција, предузећу средње величине које је углавном хијерархијски структуирено, својствена је специјализација послова, која се обавља по такозваном функционалном принципу (Петковић и Берберовић, 2013, р. 29).

Примјеном информационих технологија у многоме постижемо боље пословне резултате. Стално иновирање у развоју информационих технологија утиче и на потребу константне примјене нових информационих система који морају у коначници утицати и на начин доношења одлука и самог процеса управљања у пословним системима. За пословни опстанак, успјех и експанзију сектора МСП, формирање и одржавање националне конкурентне способности кључно је енормно и континуирано повећавање инвестиција у имплементирању информационих технологија уопште (Љутић, 2002). Примјена интегралних информационих система у МСП доводи до повећања успјешности пословања, а основна ограничења имплементације је недовољна обученост кадрова, финансијски аспект и лоша подршка (Fink, n.d.). Да би МСП одржавали конкурентску предност, обезбједили преманентни раст перформаси успјешности пословања а у коначници повећали профит пословања морају имплементирати интегралне информационе системе у потпуности (Olugbode, et al., 2008).

Успјешност пословања сложених пословних система може се вредновати са више аспеката што има за резултат многобројне квантитативне и квалитативне показатеље. Универзални показатељ за све аспекте успјешности не постоји. Тржишни метод процјењивања је изузетно важан у свјетској привреди само је условно примјењив на тржиштима у развоју, прије свега због ниског нивоа развијености економске инфраструктуре. Проблеми углавном настају у вези са информационом основом која се односи на квалитет и квантитет података (Ђурић, 2012.)

Традиционални приступ мјерења успјешности се базира на финансијским показатељима резултата пословања. Најчешће се успјешност пословања предузећа исказује управо финансијским показатељима каоји су видљиви из финансијских извјештаја предузећа (ROA, ROE, ROI, EVA, MVA и многих других), међутим данас све више у пословни свијет улазе и нефинансијски аспекти пословања (VBM -Value Based Management, TQM - Total Quality Management, BSC – Balanced Scorecard, ABC – Activity-based Costing, KPI – Key performance indicators и други). Финансијски и не финансијски аспекти имају задатак да успоставе равнотежу профита, раста, контроле, резултата пословања у кратком року, прилика, пријетњи те да мотивишу људски потенцијал. Велика је важност исказивања успјешности пословања предузећа и квалитативним показатељима, те их је

нужно у будућности имплементирати за потребе исказивања успјешности пословања предузећа (Рагуж, 2010).

У новије вријеме је PMMA design (Performance Measurement and Management) такође врло заступљен као модел за нефинансијски показатељ успјешности пословања МСП (Taticchi et al., 2008). На све већи примјену нефинансијских мјерења учинка BSC (Balanced Scorecard) у МСП указује и Ромпхо (Rompho, 2011).

Биланс успјеха, као један од финансијских извјештаја, представља преглед прихода и расхода који су настали у одређеном временском периоду. Уколико посматрамо структуру финансијског резултата исказаног у билансу успјеха можемо уочити пословни резултат, резултат финансирања, резултат редовне активности, резултат осталих прихода и расхода, те нето добитак, односно укупан губитак као крајњи финансијски резултат (Микеревић, 2011).

Пословни резултат, односно пословни добитак (енгл. *EBIT - Earnings Before Interest and Taxes*, добитак прије камата и пореза) представља разлику између пословних прихода и пословних расхода. Пословни приходи спадају у групу редовних прихода, а произилазе из обављања основне дјелатности предузећа. Нпр. приходи од вршења услуга представљају пословни приход услужних предузећа, док приходи од продаје готових производа чине пословни приход производних предузећа. Према Микеревићу (2011, стр. 307), без обзира на коначан (финансијски резултат) биланс је успјешан ако исказује позитиван резултат редовне активности“.

Може се констатовати да је предложена тема за истраживање веома актуелна, да постоји стварна, реална, научна и стручна потреба за систематизовањем грађе из ове веома сложене области, као и за изналажењем новог концептуалног модела информационог система за подршку менаџмента предузећа који ће у предузећима земаља у транзицији, али и у другим омогућити побољшање пословних резултата, посебно кад се ради о сложеним пословним системима.

У овом раду главни научни проблем ће се фокусирати на давање одговора на истраживачко питање: Да ли, и на који начин, примјена савремених интегралних информационих система утиче на менаџмент пословних система предузећа?

Да би се ријешио основни проблем истраживања сагледат ће се теоријски и апликативни начин побољшавања перформанси пословања путем примјене интегралних информационих система, те на основу прикупљених информација даће се оцјена појединачних фактора који утичу на стилове менаџмента, уз утврђивање методологије израде информационог система подршке менаџменту сложених пословних система, који уједино представља и независну варијаблу.

Шири предмет истраживања припада области менаџмента, али је истраживачки фокус усмјeren на стилове менаџмента који имају за циљ постизање веће профитабилности средњих предузећа а такође и великих пословних система.

Ужи предмет истраживања овог рада се огледа у следећем: анализа управљања пословним системом са циљем адекватног и правовременог извјештавања, сагледавање у теорији дефинисаних односа између примјене интегралних информационих система у процесима пословања наспрам ефикасности менаџмента сложених пословних система, примјена наведеног у предузећима у Републици Српској; приједлог модела за примјену интегралног информационог система у предузећима.

Значај тезе се огледа у чињеници да примјена интегралних информационих система подршке менаџменту сложених пословних система представља актуелну и мало теоријски обрађену тему, као и на томе да су истраживања на ову тему, поготово на

нашим просторима, веома ријетка. С обзиром на то, може се закључити да постоји научна утемељеност предложеног истраживања.

2.2. Преглед истраживања

На почетку истраживања, направљен је увод у материју која се истражује, након чега се врше теоријска и практична истраживања из области менаџмента и информационих технологија, а онда слиједи презентација методологије истраживања и елаборирају резултати истраживања.

У самом уводу и методологији истраживања дефинише се проблем који се у раду проучава. На основу истраживања предметне литературе, али и практичних спознаја показује се актуелност проблема који је предмет проучавања, а након тога образложу се научни и прагматични циљеви дисертације, као и дефинисање хипотеза истраживања. Хипотезе су у кратким цртама образложене да би се лакше могао схватити разлог истраживања. Након тога се образаже методолошки оквир за истраживање.

У првом дијелу теоријске основе, под називом Савремени модели управљања пословним системима, представљају се основе материје које се истражује у раду са прегледом различитих приступа организовању пословних система. У другом дијелу описан је развој организационих структура и дефинише се шта представља организациона структура за пословање предузећа и који су њени елементи који утичу на квалитет организације, а самим тим и на повећање степена профитабилности. У наставку се обрађују стилови менаџмента. Затим објашњавају појмови класификације предузећа и специфичност управљања средњих и великих предузећа. На тај начин се прави увод у елементе који ће служити у истраживању као параметри успјешности пословања.

Други дио се односи на информационе технологије у економији и обрађује информациони систем и информациону технологију као врло битне конкурентске предности и инструменте за управљање пословним системима. У оквиру ове друге теоријске целине приказан је значај и улога информационих технологија у савременом пословању, али и допринос примјеном информационих система менаџменту пословних система као подршка у постизању бољих резултата пословања. Историјски је престављен хронолошки развој информационих система у економији као и преглед и упоредно престављање тренутно најактуелних информационих система који су у примјени у пословним системима. Посебна пажња ће се посветити самој имплементацији интегралних информационих система са приказом проблема који у том процесу настају.

Затим је направљен преглед досадашњих истраживања која су се на сличан начин бавила проучавањем односа између информационих технологија и менаџмента. У првом поглављу сагледана су истраживања чији је предмет посматрања утицај примјене савремених информационих система и технологија на стилове управљања пословних система, док је другим поглављем обухваћен преглед истраживања која су проучавала утицај примјене информационих система и технологија на финансијски учинак посматраних предузећа. У оквиру сваког од ова два поглавља посебно ће се разматрати утицај примјене интегралних информационих система на менаџмент и стилове управљања, односно финансијску успјешност предузећа.

Методологија истраживања која ће се примјењивати у изради ове докторске дисертације описана је у петој целини рада. Прво детаљном операционализацијом идентификованих варијабли истраживања и одређивањем индикатора уз помоћ којих ћemo извршити мјерење варијабли. Послије операционализације варијабли представиће се модел

истраживања на основу кога ће се извршити емпиријско истраживање и тестирати хипотезе. Методологија истраживања подразумјева, између осталог, и методе истраживања, те ће се на крају ове целине укратко представити истраживачки узорак, алати и технике које су кориштене, као и истраживачке поступке.

У шестој целини рада представљени су резултати истраживања до којих се дошло примјеном претходно описане методологије истраживања, затим је извршено тестирање основне и помоћних хипотеза.

Након тестирања хипотеза, у посљедњој целини изнијета је дискусија резултата истраживања и резултата тестирања хипотеза. У оквиру дискусије показује се исправност постављених хипотеза, као и научни и прагматични допринос истраживања, те дефинисани даљи правци истраживања у овој области.

На самом крају још једном су сумарно приказани закључци до којих се дошло како на основу теоријског, тако и на основу практичног истраживања.

2.3. Циљеви истраживања

У складу са темом, проблемом и предметом истраживања, кандидат је поставио научне и прагматичне (друштвене) циљеве истраживања.

Научни циљеви истраживања

Научне циљеве истраживања дефинисани су кроз четири категорије, и то: научно описивање, објашњење, класификација и предвиђање.

1. Научно описивање - Описује се развој и значај примјене интегралних информационих система на управљање пословним системима, те приказују стилови менаџмента који се користе у циљу постизања ефикасног управљања сложенијим пословним системима. Описане су добре и лоше стране примјене интегралних информационих система у смислу доношења управљачких одлука те њихов утицај на стилове менаџмента.

2. Научно објашњење – кандидат научно објашњава како примјена интегралног информационог система утиче на начин управљања пословним системима. Другим ријечима, утврђује се узрочно-посљедична веза и интензитет зависности између примјене интегралних информационих система на профитабилност предузећа. На основу сагледавања нивоа и начина примјене појединих пракси у домаћим предузећима објашњава се њихов утицај на профитабилност предузећа. Кандидат образлаже потребу примјене интегралних информационих система како би довели до побољшања успјешности предузећа у смислу повећања профита.

3. Научна класификација – На основу ње треба дефинисати појаве које су предмет истраживања. Извршена је класификација предузећа према величини и представљене могућности и ограничења примјене појединих стилова менаџмента у предузећима средње величине и великим предузећима. Анализом доступне стране и домаће литературе, као и прегледом до сада урађених истраживања извршиће се класификација свих примјењивих интегралних информационих система који могу имати утицај на постизање веће профитабилности предузећа.

4. Научно предвиђање – Циљ је препознавање и дефинисање фактора који утичу на побољшање пословања предузећа. На основу стечених теоријских и емпиријских спознаја, предложен је модел за примјену интегралног информационог система као подршке менаџменту предузећа који би био примјењив у реалним околностима. Основе примјене је доношење адекватних управљачких одлука на основу свих типова података и извјештаја који нуди такав систем пословања; све се дешава у посматраном тренутку а не на основу периодичних показатеља пословања. Такође, пружиће се конкретне препоруке и смјернице о примјени одговарајућег стила менаџмента.

У прагматичним циљевима истраживања кандидат приказује које ће директне и индиректне користи имати власници, менаџери и академска заједница.

Власници

Упознавање власника предузећа са значајем и могућим доприносом примјене интегралних информационих система на профитабилност предузећа

Побољшање успјешности предузећа примјеном стандардизованог начина пословања предузећа.

Менаџери

Побољшање успјешности менаџмента брзим реаговањем на резултате пословања доношењем адекватних одлука у право вријеме

Јачање улоге менаџера на свим хијерархијским нивоима у управљачким структурама предузећа.

Посвећеност менаџера са циљем повећања профита предузећа

Академска заједница

Давање доприноса домаћој академској заједници у објашњењу значаја и улоге примјене интегралног информационог система са циљем модернизације и унапређења управљања сложенијим пословним системима јер доводе до побољшања пословних резултата предузећа и постизање конкурентске предности.

Стварање полазне основе за даља истраживања у области примјене и имплементације савремених информационих технологија и њиховог утицаја на промјену стилова менаџмента.

Свакодневна промјена у начину примјене информационих технологија и нова достигнућа обезбједиће терен за нова истраживања утицаја тог развоја на начине управљања пословним системима.

2.4. Хипотезе истраживања

На основу проблема, предмета и циљева истраживања овог рада, те резултата претходних сличних истраживања, кандидат је поставио основну и помоћне хипотезе. Основна хипотеза директно произилази из проблема истраживања и она гласи:

X0: Примјеном савременог интегралног информационог система повећава се ефикасност менаџмента у сложеним пословним системима.

Основну хипотезу ће конкретизовати уз помоћ три помоћне хипотезе:

X1. Предуслов за успостављање ефикасног централног информационог система у предузећу је успостављање пословне културе подесне за иновације и имплементацију менаџмент стилова који ће водити ка повећању пословне успјешности предузећа.

X2. Примјена интегралног информационог система утиче на стилове менаџмента сложених пословних система.

X3. Примјена интегралног информационог система омогућава извјештавање на свим хијерархијским нивоима у реалном времену и правовремено доношење менаџерских одлука.

2.5. Начин и методе рада

У раду ће кандидат примијенити методе истраживања које ће омогућити увид у посматрану проблематику и пружити одговор на истраживачко питање, односно на основни проблем истраживања. Планиране методе истраживања омогућиће тестирање постављених хипотеза. Планиране методе и поступци истраживања ће бити усклађени са реалним истраживачким могућностима.

У току истраживања извршиће научно прикупљање, обраду, синтетизовање одговарајућих теоретских и практичних података. Прикупљање теоретских података подразумијева прикупљање домаће и стране литературе из области менаџмента, организације, информатике, рачунарске технике и пружања услуга, прегледање стручних и научних истраживања, стандардизације, тематских чланака, пословних публикација и интернет извора. На овај начин ће се стећи шири увид у посматрану појаву и утврдити научне правилности које доводе у везу примјену интегралних информационих система са ефикасношћу менаџмента сложених пословних система.

За приказ научних коријена, развоја и тренутног стања научне мисли релевантне за посматрану проблематику примјениће историјску методу.

Аналитичко-синтетичким приступом који се заснива на индукцији и дедукцији прикупљене научне грађе, анализа ће се користити у интерпретацији података и тестирању хипотезе, док ће се синтеза примјенити у извођењу и уопштавању закључака.

За тестирање хипотезе извршиће се прикупљање емпиријских података и то уз помоћ упитника и циљаних претрага интернетских страница предузећа укључених у истраживање. Емпиријско истраживање ће се извршити на репрезентативном узорку средњих и великих предузећа у Републици Српској. Основни истраживачки инструмент који ће се користити за прикупљање информација о утицају примјене интегралних информационих система на ефикасност менаџмента у посматраним предузећима биће анкетни упитник. Анкетни упитник се шаље електронском поштом. На основу упитника доћиће се до детаљних информација о нивоу заступљености фактора који утичу на квалитет дефинисаних (под)варијабли идентификованих у процесу операционализације варијабли. У циљу бољег разумијевања посматране појаве, али и провјере података добијених на основу проведеног упитника, обавиће се интервјуисање менаџера предузећа из истраживачког узорка, ако у поступку прикупљања података оцјени да је овај корак неопходан. За мјерење дефинисаних индикатора зависне варијабле извршиће се анализа финансијских изјештаја узоркованих предузећа.

У емпиријском дијелу истраживања за обраду прикупљених података користиће статистичке технике. За сагледавање узрочно-посљедичне зависности и интензитета

повезаности између зависне и независних варијабли примјениће се регресиона и корелациона анализа.

Као помоћне методе користиће се описивање, процјена и предвиђање.

2.6. Научни допринос истраживања

У раду ће бити презентовани и образложени бројни нови ставови, који требају уједно бити теоријски и хипотетички емпиријски потврђени, што треба да да научни допринос увећавању постојећег фонда знања. Резултати истраживања до којих ће се доћи у раду, могу помоћи различитим интересним групама, предузетима и институцијама, при проналажењу нових метода или одабиром понуђених метода и начина помоћу којих ће се смањити негативни ефекти који настају као резултат погрешног управљања. Допринос овог емпиријског истраживања је да ће на научно утемељен начин сагледати утицај примјене интегралних информационих система на стилове управљања и ефикасност менаџмента сложених пословних система. Такође урадиће се анализа у предузетима које користе и које не користе интегралне информационе системе.

Кроз резултате истраживања и дискусију кандидат ће изнијести нове чињенице и емпиријска сазнања о утицају примјене интегралних информационих система на успешност пословања изражену кроз пословни резултат, конкурентност на тржишту, адаптивност на промјене тржишних услова. Очекује се да ће стечене емпиријске спознаје послужити као релевантна основа за дефинисање и развој новог концептуалног модела информационог система за подршку менаџменту предузећа који ће бити у функцији побољшања пословних резултата сложених пословних система, истовремено уважавајући специфичности пословања и организације средњих и великих предузећа у транзиционим привредама.

Очекује се да ће се практичним провођењем истраживања потврдити и постављена хипотеза која је дефинисана у раду. На овај начин, резултати истраживања и рад који ће произаћи из њих пружиће допринос академској заједници и створити полазну основу за даља истраживања у овој области, те отворити нова подручја истраживања.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

На основу увида у документацију и податке које је кандидат mr Слађенко Галић поднио Економском факултету Универзитета у Бањој Луци, приликом пријаве теме докторске дисертације под насловом „**Моделирање интегралног информационог система подршке менаџменту предузећа**“ Комисија је јединствена у оцјени да кандидат испуњава све законом предвиђене услове за израду докторске дисертације и да је предложена тема погодна и прихватљива да се истражује као докторска дисертација. Позитивну оцјену о подобности кандидата Комисија доноси имајући у виду:

- да кандидат Mr Слађенко Галић има звање магистра економских наука из научне области у којој пријављује тему докторске дисертације;
- да кандидат има објављене научне и стручне радове који, по оцјени рецензентата потврђују способност и квалификованост кандидата за коришћење научне методологије у истраживањима економских појава;

- да је кандидат добар познавалац области у којој пријављује докторску дисертацију, тако да је Комисија мишљења да је уз остале наведене предности, дорастао једној овако изазовној теми;
- да је радићи на различитим позицијама стекао значајно практично и истраживачко искуство;
- Кандидат се одликује карактерним и професионалним квалитетама потребним за бављење научно-истраживачким радом.

Позитивну оцену о прихватљивости предложене теме докторске дисертације под насловом „**Моделирање интегралног информационог система подршке менаџменту предузећа**“ Комисија заснива, између остalog, и на овим чињеницама:

- кандидат, нити било које друго лице, до сада није предлагало или радио докторску дисертацију под наведеним насловом на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци, а према информацијама доступним комисији, ни на другим факултетима у БиХ и окружењу;
- тема је по радном наслову и основним садржајним назнакама и по задатом циљу довољно широка да се може сматрати подобном за самостално научно истраживање;
- тема дисертације је изузетно актуелна, а посебно са аспекта идентификовања међусобног односа између примјене интегралних информационих система и стилова менаџмента;
- методологија оцјене значаја примјене интегралних информационих система на побољшање пословања предузећа није довољно развијена, посебно у земљама у транзицији, тако да ће и ово истраживање, које верификује наведени проблем, представљати прилику да се да научни допринос усавршавању наведене методологије којом ће се обезбиједити ефикаснија оцјена утицаја примјене интегралних информационих система на побољшање пословања предузећа, што ће представљати видљив научни допринос;
- сваки научни допринос на основу кога би се остварила могућност унапређења пословања предузећа био би од велике користи. Ова дисертација управо трага за тим рјешењем, што јој даје карактер значајног, актуелног и врло корисног истраживања.

Имајући у виду наведено, оцјене о подобности кандидата и теме докторске дисертације мр Слађенка Галића, Комисија предлаже Научно–наставном вијећу Економског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да прихвати овај извјештај о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе и одобри мр Слађенку Галићу израду докторске дисертације под насловом „**Моделирање интегралног информационог система подршке менаџменту предузећа**“.

У Бањој Луци, 03.10.2016. године

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Др Зоран Лукић, ванредни професор, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Менаџмент, предсједник

2. Др Весна Алексић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Пословна информатика, члан

3. Др Миладин Јовичић, ванредни професор, Факултет пословне економије Бијељина Универзитета у Источном Сарајеву, ужа научна област Менаџмент, члан

